

เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี **ชุดความรู้ และเทคโนโลยี การพัฒนาที่ดิน**

สำนักนิเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวทางการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กรมพัฒนาที่ดิน

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ปัจจุบันทรัพยากรดินได้เสื่อมโทรมลงขาดความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะดินขาดอินทรีย์วัตถุสาเหตุสำคัญ การปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และจะทำให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างยั่งยืนตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ประโยชน์ของอินทรีย์วัตถุมีมากคือ

จะช่วยปรับปรุงกายภาพของดินให้ดีขึ้น อินทรีย์วัตถุช่วยส่งเสริมให้อนุภาคของดินจับตัวกันเป็นก้อน มีการอุ้มน้ำไว้ให้พืชได้ใช้ในระยะเวลาอันนานขึ้น ช่วยให้น้ำมีความสามารถดูดซับธาตุอาหารพืชได้สูง ให้แร่ธาตุอาหารพืช ช่วยให้จุลินทรีย์ในดินทำงานได้ดี และมีปริมาณมากขึ้น ช่วยรักษาความเป็นกรดเป็นด่างของดิน และช่วยลดปริมาณความเค็มของดิน โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดเป็นวิธีการที่เหมาะสม สามารถทำได้ง่ายและมีใช้กันอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย

ดังนั้น กรมพัฒนาที่ดินจึงได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดขึ้น เพื่อช่วยให้เกษตรกรได้ฟื้นฟูสภาพดินด้วยปุ๋ยพืชสดได้อย่างทั่วถึง

- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสดและขยายผล
 2. เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรจากการใช้ปุ๋ยเคมี และลดการนำเข้าปุ๋ยเคมี
 3. เพื่อฟื้นฟูปรับปรุงสภาพดินให้ดีขึ้นและรักษาระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมที่ดี

วิธีการดำเนินงานจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

1. การจัดตั้งกลุ่ม เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินร่วมกับหมอดินอาสาประจำตำบล-หมู่บ้านประชาสัมพันธ์เผยแพร่แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดินและมีความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด พร้อมทั้งรวบรวมจำนวนเกษตรกรที่มีความสนใจและต้องการเข้าร่วมโครงการทำการจดทะเบียนเป็นสมาชิกผู้จัดตั้งกลุ่มเพื่อจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

2. การคัดเลือกผู้แทนกลุ่ม โดยมีหมอดินอาสาประจำตำบลเป็นแกนนำนัดวันให้สมาชิกที่ร่วมกันก่อตั้งกลุ่มทุกคนประชุมเพื่อคัดเลือกสมาชิกในกลุ่มขึ้นมาอย่างน้อย 3 คน ไม่เกิน 5 คน (ขึ้นอยู่กับที่ประชุม) ให้เป็นคณะกรรมการบริหารงานธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการและเลขานุการ โดยมีเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินและหมอดินอาสาประจำตำบลเป็นที่ปรึกษา

3. ประชุมสมาชิก กำหนดแนวทางการทำงาน ประธานคณะกรรมการบริหารงานธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วให้ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุม เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 3.1 **จัดตั้งชื่อกลุ่ม** โดยใช้ชื่อธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดประจำตำบล.....
- 3.2 **จัดหาสถานที่จัดตั้งที่จัดเก็บเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด** และสถานที่ปฏิบัติการเพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ
- 3.3 **กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ** ดังนี้
 - ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยพืชสดเพื่อการปรับปรุงบำรุงดินอย่างแพร่หลายและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้เกษตรกรลดการใช้ปุ๋ยเคมี
 - เพื่อให้กลุ่มมีเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดอย่างเพียงพอและทันต่อฤดูกาลตามความต้องการของสมาชิก
 - ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรู้จักพึ่งพาตนเอง และเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันช่วยให้เกิดพลังอำนาจในการต่อรอง

กรมส่งเสริมการเกษตร
ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อเป็นจุดศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ

www.ladd.go.th

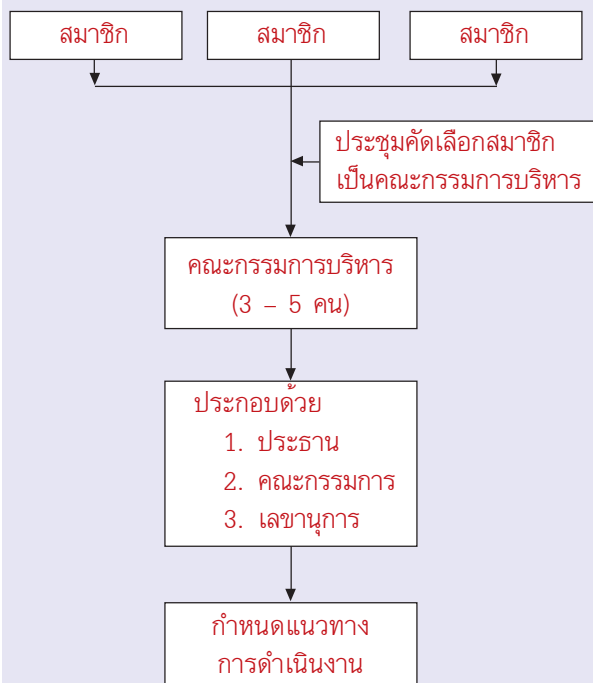
เกษตรอินทรีย์ พื้นดินดิน พื้นชีวิต เพิ่มคุณภาพ เพิ่มผลผลิต

แนวทางการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กรมพัฒนาที่ดิน

3.4 ออกระเบียบข้อบังคับ ดังนี้

- 1) คุณสมบัติการสมัครเข้าเป็นสมาชิกต้องเป็นเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้นๆ มีพื้นที่ทำการเกษตรด้วยตัวเอง
- 2) การขาดคุณสมบัติในการเป็นสมาชิก เช่น ย้ายที่อยู่ไปอยู่ที่ตำบลอื่น
- 3) กำหนดระยะเวลาการทำงานของคณะกรรมการบริหารที่ได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งครั้งละ 2 ปี
- 4) กำหนดให้มีการประชุมใหญ่ปีละ 1 ครั้ง
- 5) กำหนดจำนวนเมล็ดพันธุ์ ชนิดของเมล็ด พันธุ์ที่ให้สมาชิกกู้ยืมแต่ละครั้ง
- 6) กำหนดระยะเวลาส่งใช้เมล็ดพันธุ์ต้นทุน
- 7) กำหนดวิธีการส่งใช้เมล็ดพันธุ์ต้นทุนพร้อมทั้งอัตราดอกเบี้ยโดยในปีแรกๆ จะปลอดดอกเบี้ย ในปีที่ 2 หรือ 3 ขึ้นไป จึงจัดเก็บดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับคณะกรรมการ อัตราดอกเบี้ยควรอยู่ประมาณร้อยละ 5
- 8) กำหนดบทลงโทษ กรณีที่สมาชิกไม่ยอมส่งใช้เมล็ดพันธุ์คืน เช่น อาจจะใช้คืนเป็นเงินสด
- 9) กรณีไม่สามารถส่งคืนเมล็ดพันธุ์ได้ เนื่องจากสาเหตุภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง, น้ำท่วม ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการ
- 10) รายงานปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขให้สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดทราบ
- 11) กำหนดแนวทางในการรับสมัครเพิ่ม

ขั้นตอนการเลือกคณะกรรมการ

การขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ต้นทุนจากกรมพัฒนาที่ดิน

1. **กลุ่มจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด** จัดทำบัญชีรายชื่อสมาชิกผ่านหมอดินอาสาประจำตำบลและเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน รวบรวมเสนอกรมพัฒนาที่ดิน
2. **กรมพัฒนาที่ดินจะให้การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด** เป็นเมล็ดพันธุ์ต้นทุนให้เป็นจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกก่อตั้ง โดยให้สมาชิกแต่ละรายได้รับเมล็ดพันธุ์ รายละ 100 กิโลกรัม
3. **กรณีจำนวนสมาชิกเพิ่ม** คณะกรรมการบริหารทำเรื่องขอรับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์เพิ่มเติมจากกรมพัฒนาที่ดินได้ในจำนวนรายละ 100 กิโลกรัม ตามจำนวนสมาชิกที่เพิ่มใหม่

การบริหารธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

- 1) บริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารงานโดยให้มีการรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบในที่ประชุมทุกครั้ง
- 2) คณะกรรมการบริหารงานจะต้องจัดทำบัญชี รับ-จ่ายให้ถูกต้องตามความเป็นจริง
- 3) ให้มีการประชุมสมาชิก ทุก 2 เดือน เพื่อรับทราบ ปัญหาอุปสรรค และเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ระหว่างสมาชิก พร้อมทั้งให้มีการขยายผลการรับสมัครเพิ่ม
- 4) หมอดินอาสาประจำตำบลและเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจะติดตามงานและให้คำแนะนำตลอดเวลา ■

ข้อมูลจาก : คู่มือการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด กรมพัฒนาที่ดิน 2546

■ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

- สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1-12
- กรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กทม 10900 โทร 0-2579-8515

หรือที่